

Doncsev Toso

A pékkisasszony

Májusban, amikor már tárva-nyitva vannak az ablakok, a lakók az ötödiken is érzik a pékségből felszálló friss kenyér étvágygerjesztő, langyos illatát. A kanyarban csikorogva fékező sárga villamos utasai is részesülhetnek ebben az élvezetben, ha a lassan nyíló ajtókon kissé kihajolnak, és mélyen beszívják a Böszörményi úton lágyan lengő tavaszi szellőt.

Hajdanán, tán fél évszázada már, hogy ott, a sarki sütödében kínálta a kenyeret, a kiflit meg a zsemlet Anna, a mesés szép pékkisasszony. Fehér fityulával szorította le makrancos, ébenfekete haját, fitos orra némiképp oldotta vastag szemöldöke és éjsötét szeme szigorúságát, eltökélttségét. Piciny, piros ajkáról, gyöngyként villogó fogsoráról, köpenygombokat feszegető kemény kebleiről, darázsderekaról egyetlen férfi sem tudta levenni a tekintetét. Aki egyszer oda betért, az nem vett másutt kenyeret, nem annyira az íze, foszlós bele és ropogós, barnapiros héja miatt, hanem azért, mert Anna hihetetlen szépsége örökre megigézte. De nemcsak a valamirevaló férfiakat bűvölte el a pult mögötti varázslatos teremtmény, hanem a környékbeli fehérnép is szívesen vásárolt nála, mert ebben a jótét lányban csupa szív, csupa lélek lakozott. Aki meg ifjú legényként abban a szerencsében is részesült, hogy láthatta, amint kőkemény melléhez szorítva egyetlen, erős, határozott mozdulattal vágta félbe a kétkilós veknit, akár életét is kész lett volna feláldozni azért a pillanatnyi csodálatos ölelésért, ahogy a kenyeret szorította. Anna kicsattant az egészségtől, hamvas és gyönyörű volt, mint a feslő rózsza, és mégis gyakran szomorkodott esti magányában szerény albérleti szobájában. Keserű haraggal telt a szíve bánatában. Korán megesett vidéki lányként egyedül és inségben nevelte sovány, szőke, beteges fiacskáját, de azért is emésztette a kesergés, mert bár szenvedélyesen igényelte a szerelmet, mégsem részesült benne soha. A körötte legyeskedő temérdek vállalkozó kedvű hím közül senkinek sem sikerült kielégítenie folyton szomjas ölet, mert mindegyik jelölt elbukott a vonzó és viszonylag könnyűnek tetsző próbatételén. Talán azért, mert Anna nem viselte el, hogy dohány és borgőzös leheletű, mosdatlan szájú kanok gyűrjék maguk alá. Ő akarta megszabni a pázrás szabályait. Hétfégenként, minden második szombaton, záróra után felsőtestével ráfeküdt a kenyeres pultra, de már előtte levette rózsaszínű bugyiját és aztán felhajtotta a köpeny szárnyait. Kerek csípője aljában, hófehér, nyurga combjai között felsejlett nedvesen csillogó szeméremajka, amelyet olyan sűrű, tömött és fekete szőrzet ölelt, mint amilyen a szorgos kéményseprők kormos kefeje. A szerencsés alkalmi kiválasztottak többsége a helyzettől és a látványtól felizgulva már a célba érés

előtt elhullajtotta a magja javát, vagy a szertelen vágtyól úzve vesszejével csak a pult furnér oldalfalát döfködté, csapkodta hevesen és hiábavalón. Jókora sikamlós tócsa gyűlt össze ilyenkor a padlón. A kitartó, ám kudarcos kísérletek után Anna kénytelen-kelletlen belátta, hogy sem a jóvágású, hirtelennőtt pékinasok, sem a sekrestyében a gyónás után a testét tapogatni kívánó tisztelendő atya, meg a vizsgálatot mímelő vén körzeti orvos sem jelent írt kínzó bajára.

Aztán a sors úgy hozta, hogy a főnökség elrendelte a bolt felújítását. A kiküldött asztalosban Anna végre emberére talált, ez az ügyes, ifjú mester méretes szerszámával fél órán át művelte a csodát. Anna elalélt az eddig sohasem tapasztalt gyönyörözönytől. Másnap már összeköltöztek, és egy hónap múltán össze is házasodtak. János lelkesen, lankadatlanul és rendszeresen teljesítette férji kötelességét, ráadásul maszekolásból pluszpénzt hozott a konyhára, és gondos mostohának is bizonyult, nevére vette a kis, fakó fattyút. Anna akár boldog is lehetett volna ennyi szerencsés fordulat után, de nem lett, mert nem volt szerelmes aranykezű, hallgatag urába, mert nemcsak ölelésre vágyott sóváran és vadul, hanem hiányolta a hízelgő szavakat is, hiányoztak házasságukból azok a bódító bókók, amelyekkel a kivirult asszonyt a férfivévők napközben elhalmozták. Anna így nem véletlenül habarodott bele egyik hódolójába, a híres-neves, csélcsap énekesbe, Kerekes Sándorba, akinek zengő baritonja a rádió jóvoltából vasárnaponként elandalította a főzéstől elpilledt ábrándos háziasszonyokat. Az idősödő bonviván a sütödében a pult előtt vallott szerelmet látványosan és nyíltan az iruló-piruló Annának. A csábítás sikerült, de a csodásnak ígérkező délutáni légyott teljes csalódást okozott a hűtlen feleségnek. A szerelem ürügyén egy alkoholtól mámoros, nikotinszagú bakkecske gyúrte maga alá a friss kenyér illatát árasztó fiatal menyecskét, hogy aztán néhány percnyi hörgés és harákolás után oldalra dőljön és hangos horkolásba kezdjen. Anna kiábrándult vélt szerelméből, de kétségbe is esett saját, leigázhatatlan ösztöneitől. Hazaérve mardosó bűnbánattól hajtva azonnal bevallotta tettét Jánosnak, aki megbocsátotta a hűtlenségét, de Anna nem békült meg önmagával. Minél előbb el akarta felejteni kínzó szégyenérzetét. Még aznap éjjel, vasárnapra virradóra két doboz altatót vett be, és örökre elszenderült.

János saját kezűleg készített egy üvegfedelű, díszes tölgyfa koporsót, hadd lássa utoljára felejthetetlen hitvesét a gyászoló gyülekezet, a hajdani vásárlók sokasága. Anna hófehér esküvői selyemruhájában feküdt a fekete ládában. Halálában mosoly ragyogott az arcán.

A május végi délutánon, amikor már szikrázón süt a nap, és a melegtől, mint a virágok szirmai, nyílnak ki a házak ablakai, a Farkasréti temetőben gyönyörű fiatal nőt búcsúztatott a pap, az élete teljében elhunyt meseszép, boldogtalan pékkisasszonyt.

Ilona-nap

Az első ijedtség után mindenki azt próbálta felidézni, hogyan és miért következett be a baj, ki mulasztott, ki hibázott. Ha nem a munkanap végén tartották volna az Ilona-napot, ha nem isznak többet a kelleténél, ha nem akart volna mindenki egyszerre beszállni a liftbe, ha gyalog mentek volna le a lépcsőn, amikor kigyulladt a túlterheltséget jelző piros lámpa, ha nem nyomja meg valaki újból a földszinti gombot. Csupa ha, csupa be nem teljesült feltétel. De akkor, abban a pillanatban az egy szem gyermekén kívül senki sem volt józan. A második gombnyomás után sem indult el azonnal a felvonó, aztán kisvártatva vészjósló surrogás hallatszott, a drótkötél hangja lehetett, amint szédítő sebességgel tekeredett le a tartóhengerről, aztán a lift zuhanni kezdett, és néhány másodperc múlva nagyot zökkenve megállt, és az eresztékeknél néhány centire szétnyíltak az oldalai. Már csak a szentlélek tartotta össze. Láthatóvá vált az akna poros, koszos fala. Hét torokból hirtelen szakadt föl a kétségbeesett kiáltás: – Ja-a-aj! Ég és föld között, a semmiben lógott egy óriási szekrény, teli rémült emberekkel. Augusztus 18-a, péntek négy óra volt, amikor négy nő, két férfi és egy gyerek rekedt benn a hátsó lépcsőház melletti felvonóban. Az elemi erővel feltörő sikoltás után hárman nyúltak a vészcsengőhöz, és hosszan, megszakítás nélkül, percekig nyomták. Hangja visszhangzott a földszinten lévő, nyitott portásfülkéből. A portás nem tartózkodott szolgálati helyén. Az állami ünnep előtti utolsó munkanapon ebéd után már mindenki lelépett, az irodaház üresen kongott. A csengőhöz legközelebb álló fiatal férfi újból és újból hosszan nyomta a gombot, de eredménytelenül. Az embereket egyszerre fogta el a pánik. Rádöbrentek kilátástalan helyzetükre. Hét torokból harsant fel ismét az üvöltés: – Segítség! A kihalt folyosók falai verték vissza a kórus könyörgését. Elnémultak. Rájuk borult a csüggedés csendje. Amikor beszálltak a liftbe, mindenki félperces utazásra számított, ennyi ideig ki lehet bírni az összezártságot, sőt még kellemes is lehet az egymáshoz szorulás, az intim közelség, de már vagy tíz perc telt el a kényszerű zsúfoltságban, és nem lehetett tudni, hogy még mennyit kell így elszenvedniük. A mocorgást, a helyezkedést követően ropogni kezdtek a lift falai. – Nyugalom – harsant fel a fiatal férfi. – Elég legyen a hisztériából, próbáljunk meg higgadtan gondolkodni. Már mindenkiről szakadt a víz, mintha ruhában zuhanyoztak volna, olyan nedvesek lettek a blúzok és az ingek. Émelyítővé vált a testszag, az izzadság, a dezodor és a parfüm átható elegye. Förtelmes, hányingerkeltő bűz töltötte be hirtelen a szűk teret, valaki az alsójába rondíthatott a rémülettől. Ezután felváltva nyomták a vészcsengőt és kiabáltak kórusban segítségért. A kétségbeesés néma szünetében egyszer csak távoli énekszó ütötte meg az éber és fegyelmezetten viselkedő fiúcska fülét. Felszabadultan, szinte boldogon dalolt valaki az üres irodaépületben. – Ó, hát Marika az, a takarítónő – kiáltottak fel többen is megkönnyebbülten –, meg vagyunk mentve. Most újból toroka szakadtából ordított mindenki: – Segítség, Marika, segítség! A dalolás abbamaradt, újból csend lett. Majd vödörörgés hallatszott: – Van itt valaki? – kérdezte meglepetten Marika. – Belsőszorultunk a liftben – panaszták keservesen a foglyul esett irodisták. A takarítónő nagy sokára előkerítette a portást, aztán kettesben felkaptattak a padláson levő liftházba, de

együttesen sem tudták letekerni a két emelet között ragadt liftet, mert a henger kettérepedt, és a sodrony a fogaskerekek közé szorult. A szerelőcég nem tartott ügyeletet, a tűzoltókat kellett kihívni. A lánglovagok kifeszítették a kétszárnyú ajtót, leengedtek egy alumíniumlétrát, majd a lift teteje és az 1. emeleti földem között támadt szűk résen egyenként rángatták ki az utasokat: először a gyereket, aztán az anyját, utána a nőket, és végül a két férfit. Két tűzoltó nyúlt mindenki hónalja alá, ha mégis tovább zuhanna közben a lift, nehogy eltörje az éppen kikászálódó személy gerincét. A szerencsés végkifejlet után öten, a gyerekekkel együtt, újból visszamentek a harmadikra, hogy igyanak az ijedtségre, Székely Sándor, a legidősebb hivatalnok, akit utoljára szabadítottak ki a fogságból, nem tartott velük, mert megfogadta, ha sértetlenül megússzák a balesetet, változtat az életén, többé egy korty szeszt sem vesz a szájába. Rögtön betartotta fogadalmát. Hosszan és buzgón, térden állva imádkozott a Ferenciek téri templomban, biztos volt benne, hogy az ő könyörgését meghallgatta az Úr. Ilona, a csinos, formás farú, szőke, elvált asszony aznap este felment új udvarlója lakására, aki a nagy veszedelemről értesülve megkérte a kezét. Hajnalban az újdonsült ara azt tapasztalta, hogy ugyanúgy remegett a lába, mint akkor, amikor két markos tűzoltó kirántotta a drótkötélen csüngő liftből. A többiek élete a korábban megszokott mederben csordogált tovább, csupán a különbséggel, hogy bár a hibát a szerelők hamar kijavították, de egy évig egyikük sem használta a felvonót.